

عنوان: اقدامات و دستاوردهای دولت یازدهم - بنیاد شهید و امور ایثارگران

تهیه و تدوین: مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری

تاریخ انتشار: بهار ۱۳۹۶

۱	مقدمه
۲	۱. عملکرد و دستاوردها.....
۲	۱.۱. بخش حمایت های اجتماعی
۲	۲.۱. بخش ورزش تملک دارایی سرمایه ای.....
۳	۳.۱. بخش فرهنگی و پژوهشی.....
۴	۴.۱. بخش بهداشت و درمان.....
۵	۲. چالش های حوزه ایثارگران.....
۵	۱.۲. چالشهای فرابخشی و بینبخشی ایثارگران.....
۵	۲.۲. چالشهای بخشی حوزه ایثارگران.....
۵	۱.۲.۲. چالشهای عمومی بخش ایثارگران.....
۵	۲.۲.۲. حوزه اقتصادی بخش ایثارگران.....
۶	۳.۲.۲. حوزه اجتماعی بخش ایثارگران.....
۶	۴.۲.۲. حوزه بهداشتی و درمانی ایثارگران.....
۷	۳. برنامه ی راهبردی حوزه ایثارگران.....
۷	۱-۳. حوزه عمومی ایثارگران.....
۷	۲-۳. حوزه اقتصادی
۸	۳-۳. حوزه اجتماعی.....
۸	۴-۳. حوزه بهداشت و درمان.....
۹	۴. جمع بندی.....

مجموعه گزارش‌های ارزیابی اقدامات و دستاوردهای دولت یازدهم باهدف ارزیابی تصویری کلی از وضعیت مدیریت امور و سطح تدبیر در دستگاه‌های اجرایی در چهار سال فعالیت دولت یازدهم تهیه شده است. این مجموعه بر اساس تحلیل گزارش‌های رسمی عملکرد دستگاه‌های اجرایی، برنامه‌ها و اولویت‌های راهبردی دولت یازدهم، برنامه‌های ارائه‌شده توسط وزرا و مدیران دستگاه‌ها به مجلس و رئیس‌جمهور، گزارش سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و منابع رسانه‌ای و سایر مطالعاتی که درباره چالش‌ها، اولویت‌ها و راهبردهای دستگاه‌ها انجام شده‌اند تهیه شده است. گزارش‌های حاضر از دو محدودیت فقدان نظام هماهنگ و یکپارچه‌ی تولید و گزارش عملکرد در دستگاه‌های اجرایی از یک‌سو؛ و زمان محدود موجود برای تهیه گزارش‌ها متأثر بوده و علیرغم تلاش صورت گرفته ممکن است در بازنمایی عملکرد دستگاه‌های اجرایی دارای کاستی‌هایی باشند.

گزارش‌های این مجموعه در نهایت اختصار برای آن تهیه شده‌اند که تصویری کلان و راهبردی از وضعیت حوزه‌ی ماموریت دستگاه قبل و بعد از استقرار دولت یازدهم و برنامه‌های دستگاه برای رفع چالش‌ها و موانع پیش‌روی تحقق اهداف ترسیم شده در حوزه‌ی ماموریت دستگاه ارائه کنند. بدیهی است که در گزارش‌هایی با این میزان از اختصار و تأکیدات کلان، بسیاری از عملکردها و جزئیات مربوط به برنامه‌ها، راهبردها و اقدامات دستگاه‌ها معرفی نمی‌شوند.

حسام‌الدین آشنا

سرپرست مرکز بررسی‌های استراتژیک

۱. عملکرد و دستاوردها

۱.۱. بخش حمایت های اجتماعی

جدول شماره یک؛ وضعیت و تغییرات شاخص های کلیدی عملکرد در بخش حمایت های اجتماعی

سال			عنوان شاخص
۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	
۹۴	۸۷	۱۰۰	نسبت افراد بهره مند از پوشش (خدمات) بیمه های اجتماعی (عمر و حادثه) و حوادث غیر مترقبه به کل واجدین شرایط
۳۷	۷۵	۵۰	نسبت دیدار و مراجعه به ایثارگران در اجرای طرح سپاس نسبت به کل خانواده های مشمول (تحت پوشش: طرح دیدار و ارتباط با ایثارگران ، ارتباط تلفنی و مراجعه معکوس)
۲۵	۸۵	۹۵	نسبت اشتغال ایجاد شده برای ایثارگران و افراد تحت پوشش واجد شرایط به کل واجدین شرایط متقاضی
۸۵۰	۸۰	۳۰	نسبت افراد بهره مند از آموزش ها و مشاوره های خانواده (حضوری و تلفنی) به کل واجدین شرایط متقاضی
۸۹	۱۰۰	۱۰۰	نسبت جانبازان دریافت کننده حق پرستاری به کل جانبازان دارای رای کمیسیون پزشکی
-	-	۵۷	درصد دریافت کنندگان پاداش پایان خدمت ایثارگران نسبت به کل ایثارگران مشمول

- روند ناهماهنگ و صعودی-نزولی اکثر شاخص ها

- روند نزولی جانبازان دریافت کننده حق پرستاری

۲.۱. بخش ورزش تملک دارایی سرمایه ای

جدول شماره دو؛ وضعیت و تغییرات شاخص های کلیدی عملکرد در بخش تملک دارایی سرمایه ای

سال			عنوان شاخص
۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	
۸	۴۰	۱۷	تعداد فازهای خاتمه یافته مراکز جامع فرهنگی ، ورزشی و توانبخشی در سال
۸۹	۹۵	۵۰	نسبت مزارهای ساماندهی شده به کل مزار شهدای تامین اعتبار شده
۸۵	۸۴	۱۰۰	نسبت افراد بهره مند شده از مساعدت مناسب سازی زیست شخصی واجد شرایط به افراد پیش بینی شده در بودجه سنواتی
۵۹	۸۵	۹۰	نسبت ایثارگران دریافت کننده تسهیلات مسکن نسبت به معرفی شدگان سال
-	۸۵	۱۰۰	درصد ایثارگران استفاده کننده از تسهیلات بانکی به تفکیک نوع ایثارگری نسبت به کل ایثارگران مشمول

- روند نزولی تمامی شاخص ها در سال ۱۳۹۴

۳.۱. بخش فرهنگی و پژوهشی

جدول شماره سه؛ وضعیت و تغییرات شاخص‌های کلیدی عملکرد در بخش فرهنگی و پژوهشی

سال			عنوان شاخص
۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	
۱۳	-	-	نسبت ایثارگران شرکت کننده در برنامه های قران ، معارف اسلامی به کل ایثارگران مشمول (به تعداد ۱۵۰۰۰۰۰ نفر)
۸.۵۰	۲۰	۲۰	میزان رشد طرحها، تولیدات فرهنگی و اجرای آثارنمایشی و تولید برنامه های رادیویی، تلویزیونی و سینمایی نسبت به تولیدات سال قبل
۱۷	-	-	میزان رشد دانشجویان و دانش آموزان ممتاز نسبت به کل دانشجویان و دانش آموزان
۲.۷۰	۴۰	۱۰	میزان رشد ایثارگران شرکت کننده در فعالیت ها و برنامه های ورزشی و اردویی بنیاد نسبت به سال قبل
۱۴	-	-	نسبت اسناد شفاهی(خاطره نگاری و تاریخ شفاهی) گردآوری شده ایثارگران به کل ایثارگران تحت پوشش
۴	۹	۲۰	میزان رشد شمارگان کتب، مجلات و آثارالکترونیکی و مکتوب با رویکرد فرهنگ ایثار و شهادت نسبت به سال قبل
۴.۴۰	۹.۵	۷	میزان رشد فعالیت های فرهنگی(میزان افزایش تعداد کمی بازدید کنندگان و شرکت کنندگان درحسینه ها ، مراکز فرهنگی جوار گلزارهای شهدا ، موزه ها ، کانون های فرهنگی ، مراسم ، کنگره ها و یادواره ها) نسبت به سال قبل
۴	-	-	میزان رشد تبلیغات محیطی (میزان افزایش کمی تعداد طرحهای حجمی، نقاشی دیواری ، تابلوهای تبلیغی و نام گذاری ها و آثار نمایشگاهی) نسبت به سال قبل
۵	۴	۵	میزان افزایش ابداعات، اختراعات، مقالات علمی، و خلاقیتهای نخبگان و سرآمدان(مربوط به ایثارگران) نسبت به سال قبل
۸۵	۸۸	۴۰	نسبت اجرای طرح فرهنگ اعلام به کل شهدا (۲۳۸۱۹۸ شهید) تجمعی
-	۹۰	۵۰	نسبت پرونده های فرهنگی تشکیل شده ایثارگران به کل
-	۹۰	۱۰	نسبت آثار دیداری و شنیداری آرشیو دیجیتالی شده به کل آثار
-	۶۵	۶۰	نسبت دانشجویان شاهد و ایثارگر قبول شده در مقاطع تحصیلات تکمیلی به کل دانشجویان واجد شرایط
-	-	۱۰۰	میزان ورودی دانش آموزان شاهد و ایثارگر در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی کشور

- روند ناهماهنگ و صعودی-نزولی اکثریت شاخص ها

- روند صعودی سه شاخص نسبت پرونده های فرهنگی تشکیل شده ایثارگران، آثار دیداری و شنیداری و

قبولی دانشجویان شاهد و ایثارگر در تحصیلات تکمیلی

۴.۱. بخش بهداشت و درمان

جدول شماره چهار؛ وضعیت و تغییرات شاخص‌های کلیدی عملکرد در بخش بهداشت و درمان

سال			عنوان شاخص
۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	
۹۳	۹۵	۹۵	میزان پوشش خدمات کمیسیون پزشکی به واجدین شرایط (ظرف مدت حداکثر ۶ ماهه)
۹۵	۱۰۰	۸۰	درصد پوشش دریافت کنندگان خدمات بیمه ای ایثارگران مشمول
۹۴	۹۲	۷۸	درصد پوشش خدمات پایش سلامت جانبازان و والدین شهدا به مشمولین طرح
۸۷	۹۵	۹۵	درصد پوشش دریافت کنندگان تجهیزات توانبخشی بر طبق دوره انتظار
-	-	۹۰	میزان تأمین خدمات درمانی مورد نیاز گروه هدف

- رشد درصد پوشش خدمات پایش سلامت جانبازان و والدین شهدا به مشمولین طرح

- کاهش درصد پوشش دریافت کنندگان تجهیزات توانبخشی، خدمات کمیسیون پزشکی و دریافت کنندگان

خدمات بیمه ای ایثارگران

۲. چالش‌های حوزه ایثارگران

۱.۲. چالش‌های فرابخشی و بین‌بخشی ایثارگران

- استفاده ابزاری از موضوعات شهادت و ایثار، خانواده‌های شهدا و ایثارگران از سوی نهادهای حکومتی و دولتی
- کمبود بودجه مربوط به خدمات رسانی به جمعیت‌های ایثارگر و خانواده‌های ایشان
- نامناسب بودن خدمات و امکانات در نظر گرفته شده برای جمعیت ایثارگران و خانواده‌های ایشان
- تداخل وظایف و مأموریت بنیاد در موضوع فرهنگ و ایثار و شهادت با نهادهای دیگر
- فقدان یک سازوکار مناسب و صحیح برای روشن شدن سوابق و وضعیت جمعیت هدف (حضور در جبهه، میزان آسیب دیدگی و ...)
- منحصرشدن موضوع شهادت و ایثارگری به شهدا و ایثارگران دوران انقلاب و جنگ و شهدای مدافع حرم
- عدم اتخاذ سیاست‌های مناسب و صحیح برای افزایش منزلت اجتماعی ایثارگران و خانواده‌های ایشان
- حاکمیت نگرش حامی‌گری به جای نگرش مبتنی بر توانمندسازی نسبت به جامعه هدف بنیاد

۲.۲. چالش‌های بخشی حوزه ایثارگران

۱.۲.۲. چالش‌های عمومی بخش ایثارگران

- نظام نامناسب رتبه بندی گروه‌ها و جمعیت هدف و تحت پوشش بنیاد
- کمبود نیروی کارآمد و متخصص در بنیاد
- فقدان اعتماد جامعه هدف به مسئولان بنیاد
- عدم تناسب میان وظایف و اختیارات بنیاد
- اتخاذ راهبردها و رویه‌های نامناسب در ارائه خدمات، تخصیص منابع، امکانات و سهمیه‌ها

۲.۲.۲. حوزه اقتصادی بخش ایثارگران

- نامناسب بودن امکانات و خدمات اقتصادی اراده شده با نیاز اقتصادی جامعه هدف

- بالا بودن نرخ بیکاری در جامعه هدف متقاضی شغل
- ارائه امکانات و خدمات بسیار ضعیف اقتصادی به برخی گروههای جامعه هدف
- بار مالی سنگین ناشی از تعهدات از سالهای گذشته
- مطالبات معوقه و سنگین ایثارگران از بنیاد
- عدم بازدهی اقتصادی مناسب فعالیت ها و دارایی های اقتصادی بنیاد
- بدهی های بنیاد به سازمان های دولتی، عدم تناسب منابع مالی و بودجه ای بنیاد با تعهدات این سازمان

۳.۲.۲. حوزه اجتماعی بخش ایثارگران

- افزایش آسیب های اجتماعی مختلف در بین جانبازان و ایثارگران تحت پوشش
- افزایش سالمندی جامعه هدف و تغییرات در نیازهای ایشان
- عدم پایگاه و منزلت اجتماعی متناسب با خدمات و زحمات ایثارگران و خانواده های ایشان
- رفتارها و اقدامات نامناسب که منجر به جداسازی خانواده های ایثارگران از جامعه شده است
- عدم توجه به پیامدهای اجتماعی در شیوه ارائه خدمات و تسهیلات به ایثارگران و جامعه ایشان که سبب نتایج و اثرات نامطلوب اجتماعی شده است
- کمبود امکانات رفاهی و ورزشی متناسب با وضعیت جانبازان و ایثارگران

۴.۲.۲. حوزه بهداشتی و درمانی ایثارگران

- معضلات مربوط به نظام بیمه؛ عدم تطابق خدمات جامعه هدف با قوانین بیمه
- کمبود و کاستی ها در حوزه خدمات درمانی و مراقبتی
- سرانه پایین مشارکت ورزشی جانبازان و ایثارگران
- عدم تطابق امکانات و خدمات ارائه شده در حوزه بهداشت و درمان با نیازها و معضلات ایثارگران
- کمبود برخی داروها و امکانات بهداشتی و درمانی مورد نیاز ایثارگران

۳. برنامه‌ی راهبردی حوزه ایثارگران

۱-۳. حوزه عمومی ایثارگران

- بازتعریف مفهوم ایثار متناسب با شرایط و زندگی اجتماعی امروز به منظور بسط و توسعه ایثارگری
- برنامه ریزی در جهت ساماندهی فرایندهای ارائه خدمات، امکانات و تسهیلات، بر مبنای توانمندسازی جمعیت هدف

- برنامه ریزی در جهت تامین اعتبارات برای عمل به وظایف قانونی در قبال گروه های تحت پوشش
- بازتعریف دوباره نظام رتبه بندی جمعیت هدف بر مبنای واقعیات موجود و نیازهای گروه های تحت پوشش

- افزایش بهره وری و کارآمدی نیروی انسانی
- اصلاح روابط بنیاد با جامعه هدف و افزایش اعتماد گروه های تحت پوشش به بنیاد
- اتخاذ رویه ها و راهبردهای مناسب برای تخصیص منابع و خدمات به ایثارگران و خانواده های ایشان
- توسعه برنامه ریزی پژوهش محور؛ توسعه پژوهش در حوزه مأموریت های بنیاد و برنامه ریزی برای بازساخت نیازهای ایثارگران و خانواده های ایشان بر مبنای پژوهش های میدانی و نتایج آنها

۲-۳. حوزه اقتصادی

- تامین منابع مالی به منظور پرداخت معوقات و مطالبات در وقت مقرر
- بازتعریف و اصلاح نظام ارائه خدمات و تسهیلات اقتصادی بر مبنای واقعیات، نیازها و معیارهای عقلایی و عادلانه

- افزایش بازدهی و بهره وری اقتصادی فعالیت ها و بنگاه های اقتصادی تحت پوشش بنیاد
- جایگزینی رویکرد توانمندسازی جمعیت هدف به جای حامی پروری
- ایجاد اشتغال برای گروه های متقاضی از جمعیت هدف بنیاد

۳-۳. حوزه اجتماعی

- بازتعریف خدمات و تسهیلات اجتماعی ارائه شده به ایثارگران بر مبنای نیازهای نوظهور جمعیت هدف با توجه به گذر زمان
- جامع نگری در اتخاذ سیاست ها و برنامه ریزی ها برای ارائه خدمات و تسهیلات به ایثارگران و خانواده های ایشان
- افزایش مشارکت اجتماعی ایثارگران

۳-۴. حوزه بهداشت و درمان

- افزایش مطلوبیت کمی و کیفی خدمات و تسهیلات درمانی ایثارگران بر مبنای نیازهای جمعیت هدف به ویژه گروه های تحت پوششی که معضلات جدی بهداشتی و درمانی مواجهند.
- حل معضلات قانونی مربوط به عدم تطابق میان خدمات مورد نیاز جمعیت های هدف و قوانین مربوط به بیمه
- افزایش سرانه مشارکت ورزش جانبازان و ایثارگران
- تسهیل فرایندهای دسترسی ایثارگران به دارو و خدمات بهداشتی و درمانی

۴. جمع‌بندی

بنیاد شهید و امور ایثارگران در مجموع با چند چالش اساسی و عمده مواجه می‌باشد: ۱- کمبود منابع مالی برای عمل نمودن به وظایف قانونی؛ ۲- ناکارآمدی ساختار و کمبود نیروی انسانی متخصص؛ ۳- نظام نامناسب رتبه بندی گروهها و جمعیت هدف و تحت پوشش بنیاد؛ ۴- حاکمیت نگرش حامی‌گری به جای نگرش مبتنی بر توانمندسازی نسبت به جامعه هدف بنیاد؛ ۵- نامناسب بودن خدمات و امکانات در نظر گرفته شده برای جمعیت ایثارگران و خانواده های ایشان؛ و ۶- عدم تناسب اختیارات و وظایف. وجود این چالش‌ها موجب اختلال در عملکرد بنیاد شده و باعث شده که بنیاد و دولت از سوی دو گروه در کشور تحت فشار قرار گیرند. گروه اول ایثارگران و خانواده های آنها را در بر می‌گیرد که خواستار دریافت مطالبات و حقوق قانونی خود می‌باشد. گروه دوم نیز جریان سیاسی مقابل تفکر اصلاح طلبی و اعتدالی بوده که می‌کوشد این معضلات را به سطح ایدئولوژیک بسط داده و ریشه های این معضلات در ارائه خدمات مناسب به ایثارگران و خانواده های آنها را عدم اعتقاد دولت یازدهم به فرهنگ ایثار و شهادت معرفی می‌نماید.

با توجه به اهمیت موضوع ایثار و شهادت در فرهنگ عمومی مردم ایران و نقش این عزیزان در امنیت ملی به ویژه در دورانی که سایه جنگ و رخدادهای تروریستی منطقه و حتی دنیا را تهدید می‌نماید، این تبلیغات منفی که بر پایه معضلات و مشکلات گروه‌ها و جمعیت تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران، انجام می‌پذیرد، می‌تواند به پایگاه اجتماعی دولت ضربه وارد نماید. به ویژه آنکه کم نیستند اصولگرایان معتدلی که به دولت علاقمند بوده و می‌توان آنها را در زمره بدنه اجتماعی حامیان دولت قلمداد نمود. لذا بنیاد شهید و امور ایثارگران باید در سطح راهبردی و کلان، به گونه‌ای سازمان یابد که بتواند مسایل زیر را حل کند:

۱. عدم اجرای کامل قانون جامع خدمات رسانی به ایثارگران به دلیل معضلات مالی

۲. معضلات مالی و اقتصادی ایثارگران

۳. نرخ بالای بیکاری در جمعیت هدف

۴. کیفیت نامناسب ارائه خدمات درمانی به ایثارگران

۵. عدم تناسب معضلات ایثارگران و خدمات ارائه شده در حوزه های اقتصادی، اجتماعی و درمانی
۶. دیدگاه و نگرش منفی برخی گروه های اجتماعی نسبت به ارائه خدمات به ایثارگران
۷. معضلات مربوط به نظام بیمه؛ عدم تطابق خدمات جامعه هدف با قوانین بیمه
۸. افزایش آسیب های اجتماعی مختلف در بین جانبازان و ایثارگران تحت پوشش
۹. افزایش سالمندی جامعه هدف و تغییرات در نیازهای ایشان
۱۰. اتخاذ راهبردها و رویه های نامناسب در ارائه خدمات، تخصیص منابع، امکانات و سهمیه ها
۱۱. فقدان اعتماد جامعه هدف به مسئولان بنیاد
۱۲. عدم پایگاه و منزلت اجتماعی متناسب با خدمات و زحمات ایثارگران و خانواده های ایشان
۱۳. رفتارها و اقدامات نامناسب که منجر به جداسازی خانواده های ایثارگران از جامعه شده است